

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Bezpečnostní rizika pro Českou republiku - prosinec 2015

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2015, v15-12</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>30. 11. – 7. 12. 2015</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1048</i>
<i>Počet tazatelů</i>	<i>219</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.39a, PO.39b, PO.39c, OV.21</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>11. ledna 2016</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

V prosincovém šetření CVVM posuzovali občané České republiky, jak velkou hrozbu představuje působení vybraných skupin na území ČR.¹ Zjišťovány byly rovněž názory veřejnosti na reálnost ohrožení určitými skutečnostmi přesahujícími rámec republiky, jako je válka, epidemie, přírodní katastrofy a surovinová či ekonomická krize.² Problematika bezpečnostních rizik je šetřena zhruba jednou ročně od poloviny minulého desetiletí, stejné otázky byly naposledy položeny v listopadu 2014. Tyto dvě otázky byly letos stejně jako vloni doplněny

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že některá z následujících skupin představuje v současné době reálnou hrozbu pro mír a bezpečnost v České republice? Pokud ano, představuje velkou nebo malou hrozbu? f) Cizinci žijící na území ČR, b) uprchlíci z jiných zemí, c) teroristické skupiny či jednotlivci, d) mezinárodní organizovaný zločin e) zpravodajské služby jiných států, g) krajně pravicové skupiny, h) krajně levicové skupiny, i) radikální náboženská hnutí.“

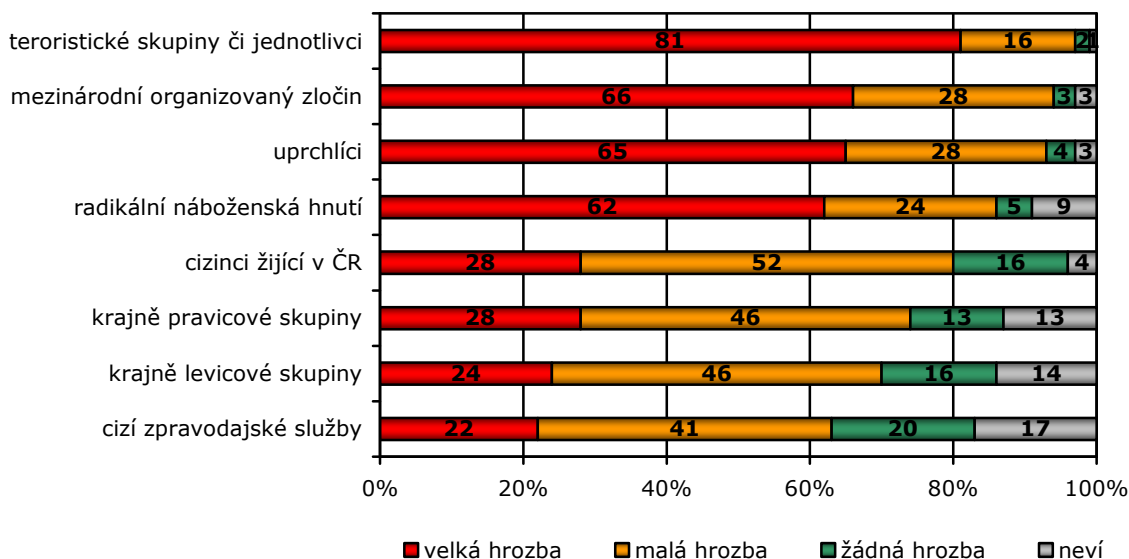
² Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době představují pro Českou republiku reálnou hrozbu následující skutečnosti? Pokud ano, představují velkou nebo malou hrozbu? a) Války, b) epidemie, c) přírodní katastrofy, e) surovinová krize (nedostatek ropy, zemního plynu, atd.), f) světová ekonomická krize, d) něco jiného. Co?“

otevřenou otázkou zjišťující, který stát v současné době představuje pro ČR bezpečnostní hrozbu.

Respondentům byla nejprve předložena k posouzení různá rizika pro bezpečnost České republiky (viz graf 1). Nejčastěji (a s výrazným odstupem od ostatních položek) byly za velkou hrozbu označovány teroristické skupiny a jednotlivci. Shodlo se na tom 81 % dotázaných, dalších 16 % pak považuje terorismus za malou hrozbu a pouze dva dotázaní ze sta terorismus za hrozbu nepovažují. V dalším pořadí podle závažnosti ohrožení jsou ve stejné míře vnímání mezinárodní organizovaný zločin a uprchlíci, asi dvě třetiny respondentů je označily jako velkou hrozbu a dalších 28 % jako malou hrozbu. Čtvrtou pozici (s malým odstupem) mezi bezpečnostními riziky zaujala radikální náboženská hnutí. Více než tři pětiny dotázaných (62 %) se přiklonily k „velké hrozbě“, další čtvrtina dotázaných (24 %) považuje tato hnutí za malou hrozbu. Oproti loňskému roku, kdy byla položka zařazena poprvé, došlo k nárůstu o 14 procentních bodů u odpovědí „velká hrozba“, což jen dokresluje situaci, která nastala v zásadním nárůstu v hodnocení hrozeb ze strany uprchlíků a terorismu (viz dále).

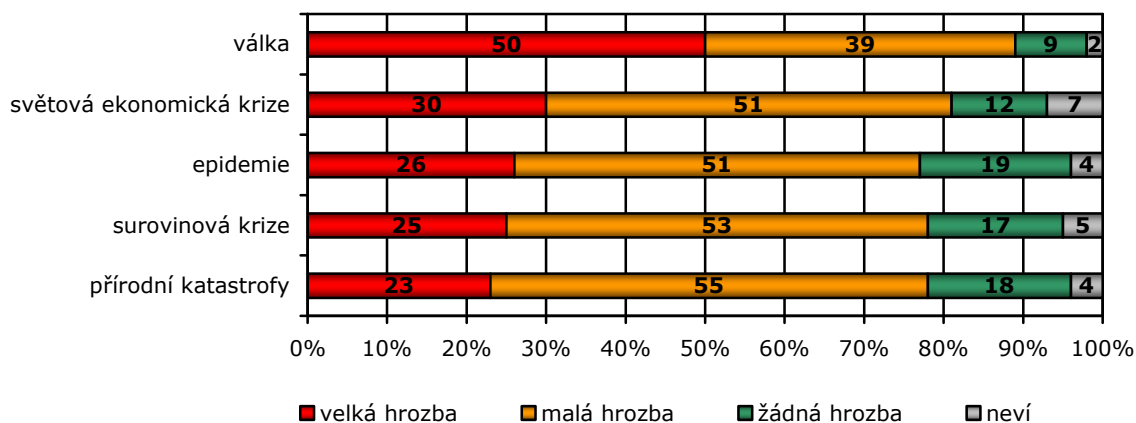
Cizince žijící na území ČR většina populace za velkou hrozbu pro bezpečnost nepovažuje. Podobně jsou hodnoceny krajně pravicové a krajně levicové skupiny. Relativně nejmenší hrozbu pro bezpečnost republiky z pohledu veřejnosti představuje činnost cizích zpravodajských služeb (22 % dotázaných je považuje za velkou hrozbu, ovšem 17 % se vyjádřilo, že neví či neumí toto posoudit). Za pozornost stojí, že relativně vysoký podíl (více než desetina) dotázaných neuměl zaujmout stanovisko rovněž k pravicovým, resp. levicovým extremistům.

Graf 1: Reálnost hrozby pro ČR v současné době (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V následující otázce bylo opakovaně zjišťováno, zda jsou podle mínění veřejnosti reálnou hrozbou pro ČR války, epidemie nebo přírodní katastrofy, v roce 2013 byly v daném šetření doplněny hrozby spojené se surovinovou krizí a světová ekonomická krize (viz graf 2).

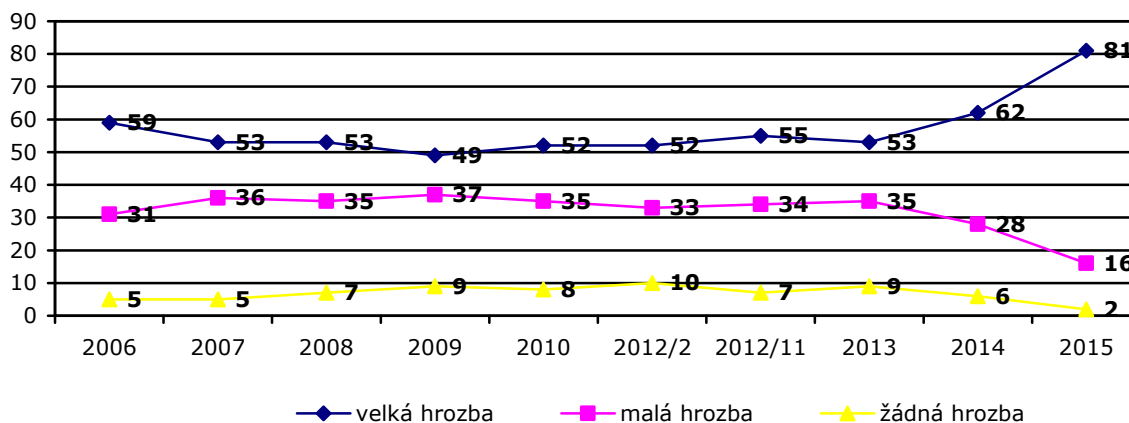
Graf 2: Reálnost hrozby pro ČR v současné době (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Nejméně se lidé v souvislosti s Českou republikou obávají přírodních katastrof. Za velkou hrozbu je považuje 23 % dotázaných, za malou 55 % dotázaných. Na dalším místě je obava ze surovinové krize: 25 % dotázaných se domnívá, že tato oblast představuje velkou hrozbu, dalších 53 % ji považuje za malou hrozbu. Podobné podíly odpovědí byly letos zjištěny u obav z epidemií, ačkoli vloni se obava z epidemií umístila z pohledu „velké hrozby“ na prvním místě. Podobný propad v míře hrozby zaznamenala i světová ekonomická krize, jelikož veřejnost, jak dokládají výsledky pravidelně zjišťovaného hodnocení ekonomické situace, reflektuje celkové oživení ekonomiky, k němuž došlo v uplynulých dvou letech. Pouze tři z deseti lidí v současnosti pokládají světovou ekonomickou krizi za velkou hrozbu a další polovina za malou hrozbu. Za největší hrozbu pro ČR z předložených možností v současnosti považuje česká veřejnost vznik válečného konfliktu, když polovina dotázaných zde uvedla odpověď „velká hrozba“.

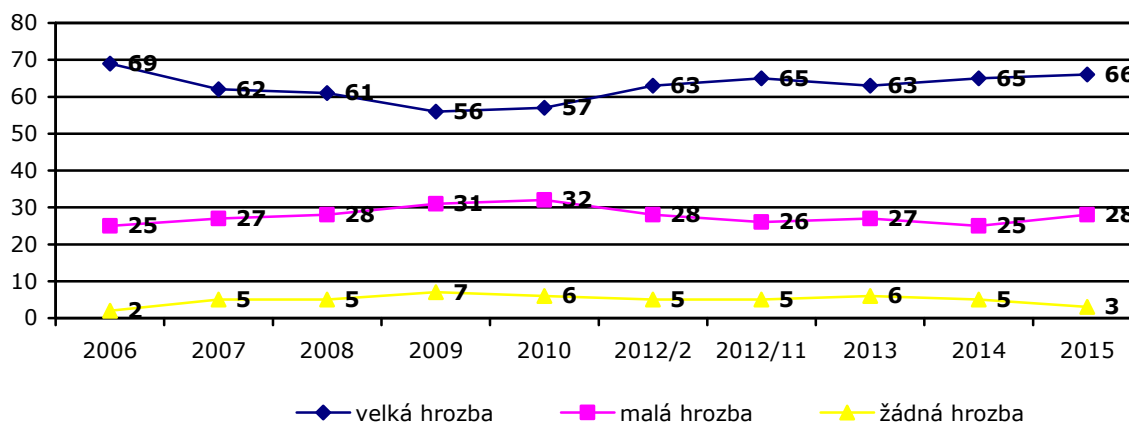
Tyto letošní výsledky nabudou na významnosti, pokud provedeme jejich srovnání s předchozími roky (viz grafy 3a až 4e). Celkově toto srovnání dokládá, že názorová stabilita byla v posledním roce zásadně porušena a to v položkách přímo či zprostředkovaně souvisejících s uprchlickou krizí, s tzv. Islámským státem a teroristickými útoky, jakož i s vojenskými konflikty v Sýrii, v Iráku, v Jemenu, v Afghánistánu, v Libyi či na Ukrajině. Došlo k zdvojnásobení obav z uprchlíků (nárůst podílu velké hrozby o 33 procentních bodů z 32 % na 65 %), výrazně se zvýšilo velké ohrožení ze strany teroristů (o 19 procentních bodů oproti roku 2014 a o 28 oproti roku 2013) a radikálních náboženských hnutí (o 15 procentních bodů oproti roku 2014), silně (o 21 procentních bodů proti loňsku a o 32 procentních bodů ve srovnání s rokem 2013) narostla velká hrozba války. Mírně se zvýšilo i deklarované velké ohrožení ze strany zde žijících cizinců (o 6 procentních bodů) a menší poklesy podílu „žádná hrozba“ šetření zaznamenalo i v případě levicových a pravicových extrémistů. Na druhé straně pocit ohrožení u některých položek významně poklesl, což se týkalo hrozby epidemií, která se po zvýšení v roce 2014, jež patrně souviselo s šířením eboly, snížila zhruba na předchozí úroveň (pokles podílu „velká hrozba“ o 16 procentních bodů). Pokračující pokles je vidět i u světové ekonomické krize (o 10 procentních bodů oproti roku 2014, o 37 procentních bodů od listopadu 2012) a surovinové krize (o 7 procentních bodů od roku 2014 a o 17 od listopadu 2012).

Graf 3a: Reálnost hrozby pro ČR – teroristické skupiny či jednotlivci (v %)

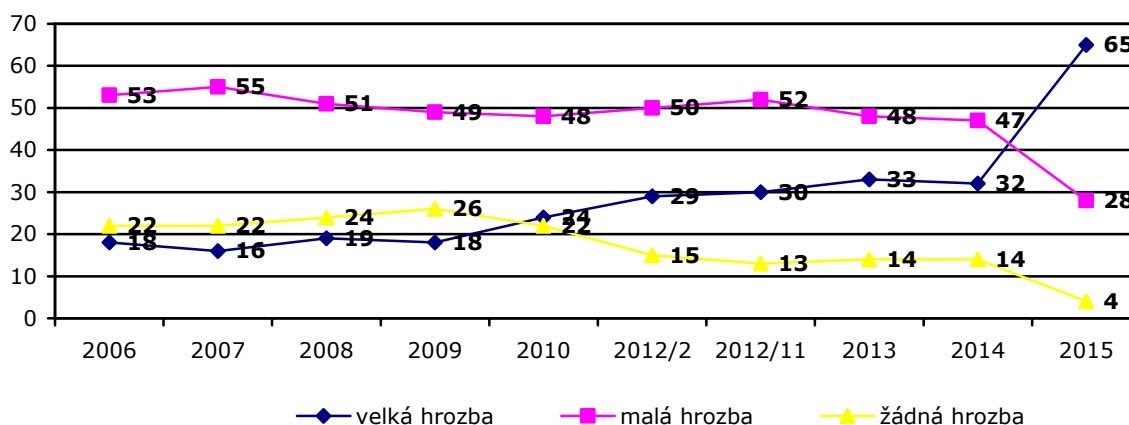
Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 3b: Reálnost hrozby pro ČR – mezinárodní organizovaný zločin (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

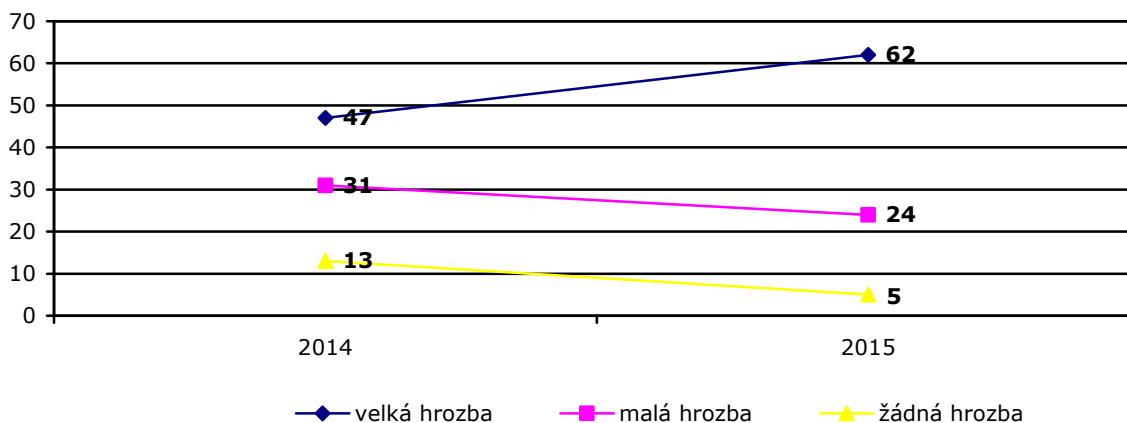
Graf 3c: Reálnost hrozby pro ČR – uprchlíci (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

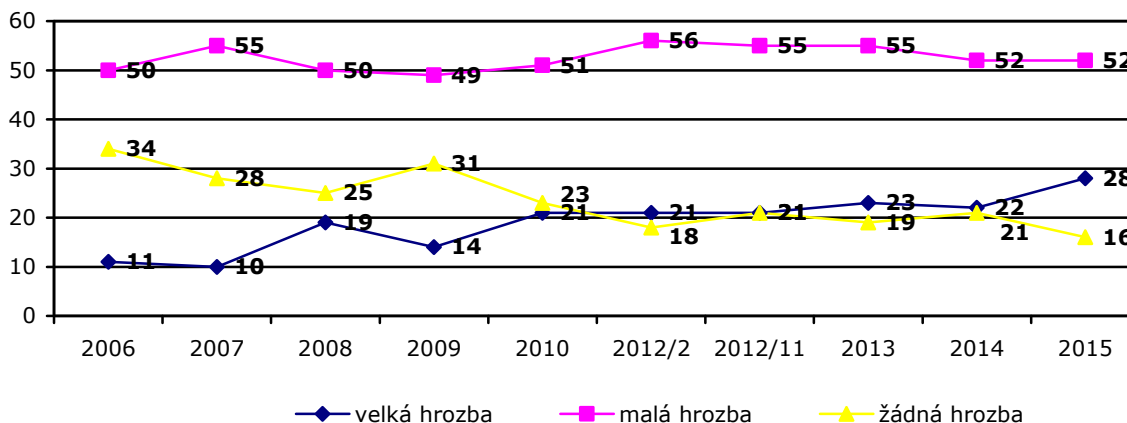

Graf 3d: Reálnost hrozby pro ČR – radikální náboženská hnutí (v %)

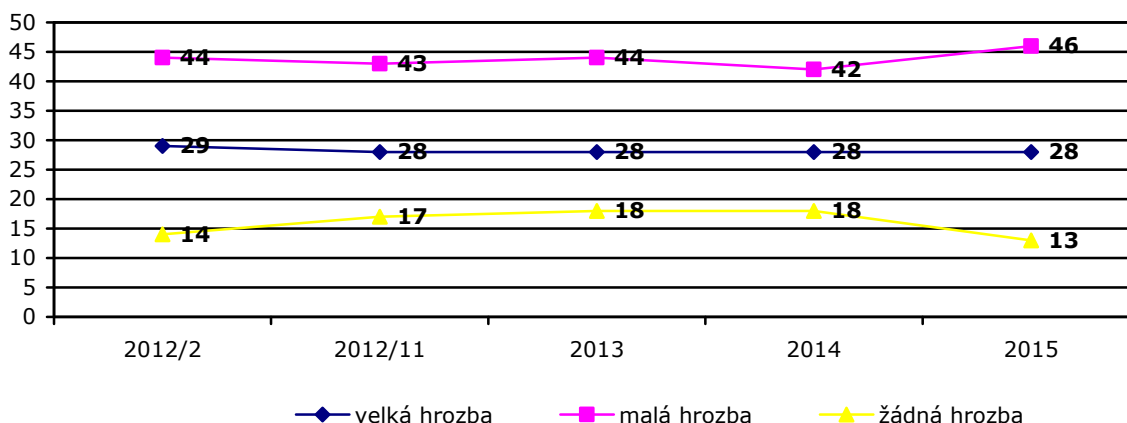
Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 3e: Reálnost hrozby pro ČR – cizinci žijící na území ČR* (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
*) Do roku 2010 „národnostní menšiny”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

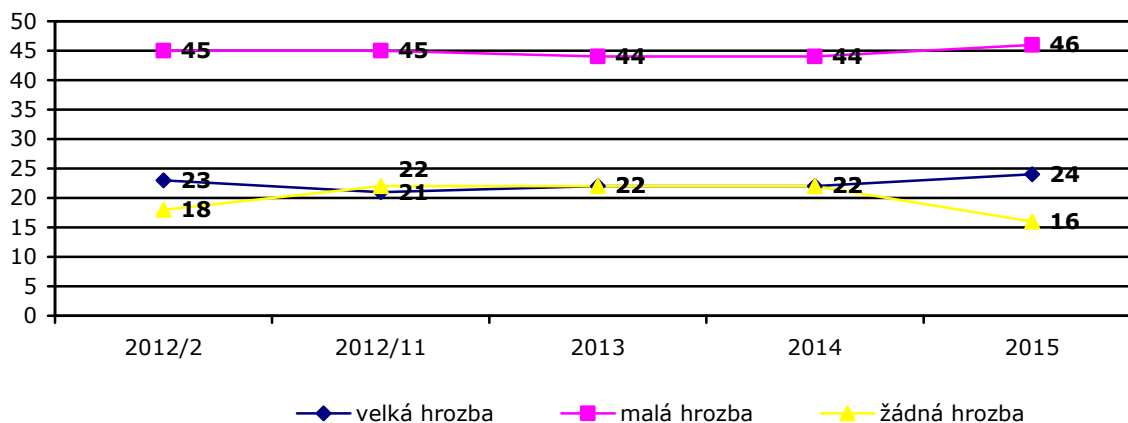
Graf 3f: Reálnost hrozby pro ČR – krajně pravicové skupiny (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

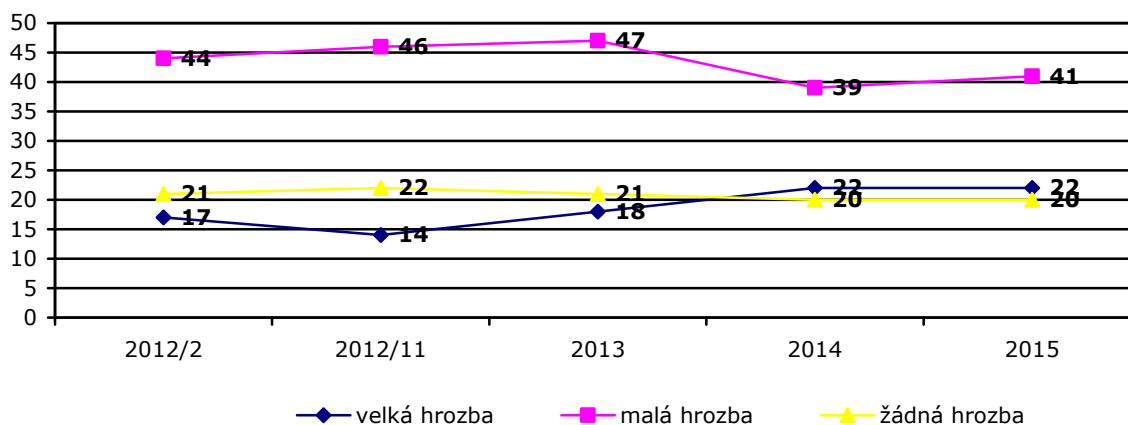

Graf 3g: Reálnost hrozby pro ČR – krajně levicové skupiny (v %)

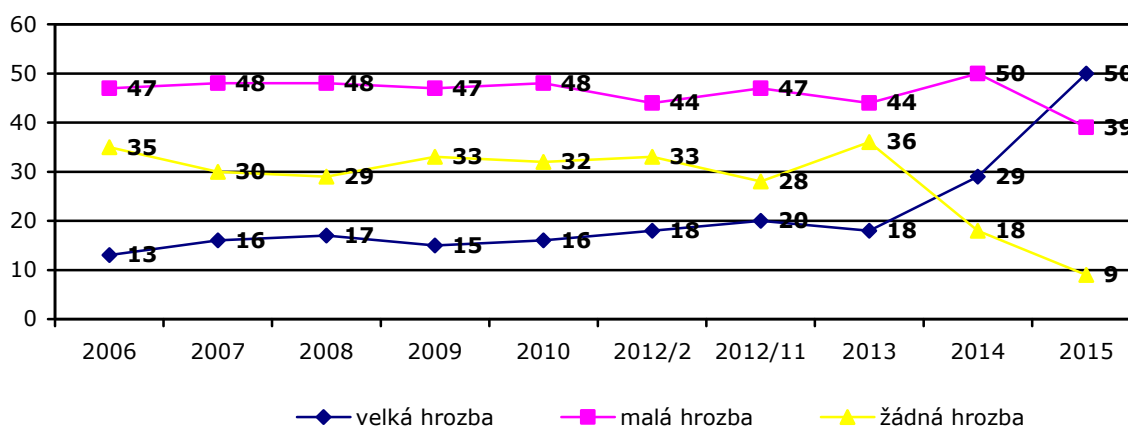
Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 3h: Reálnost hrozby pro ČR – cizí zpravodajské služby (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

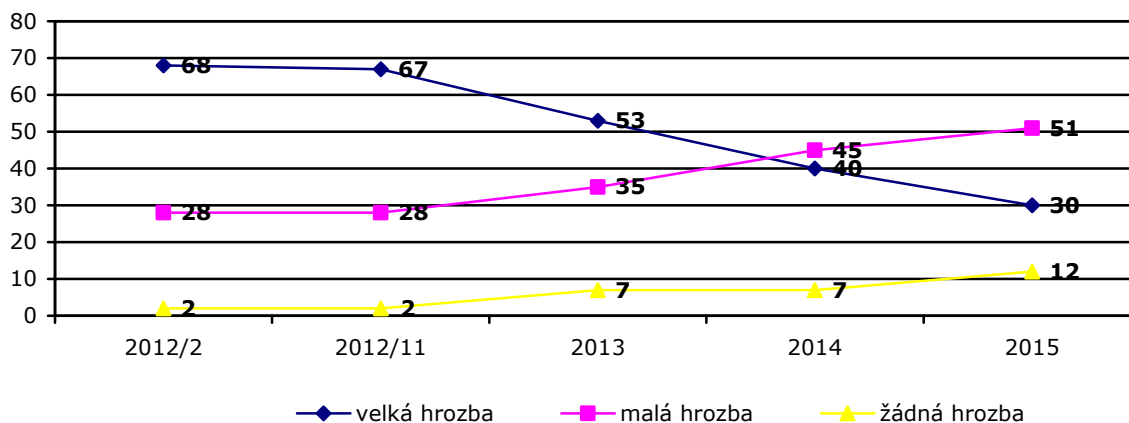
Graf 4a: Reálnost hrozby pro ČR – války (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

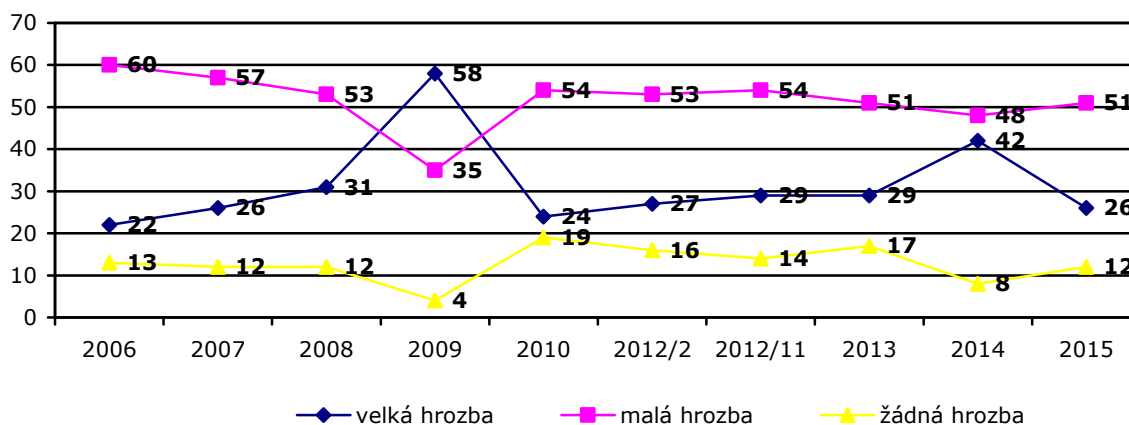

Graf 4b: Reálnost hrozby pro ČR – světová ekonomická krize (v %)

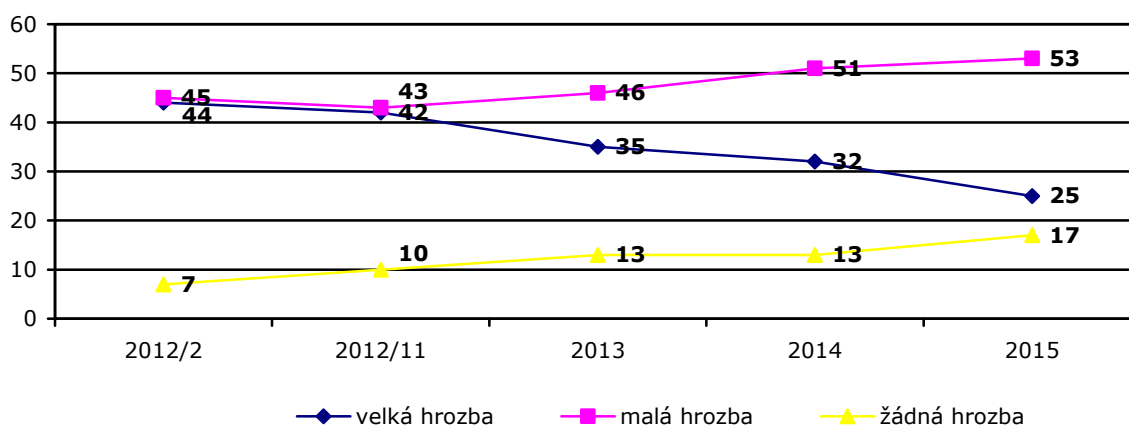
Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 4c: Reálnost hrozby pro ČR – epidemie (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

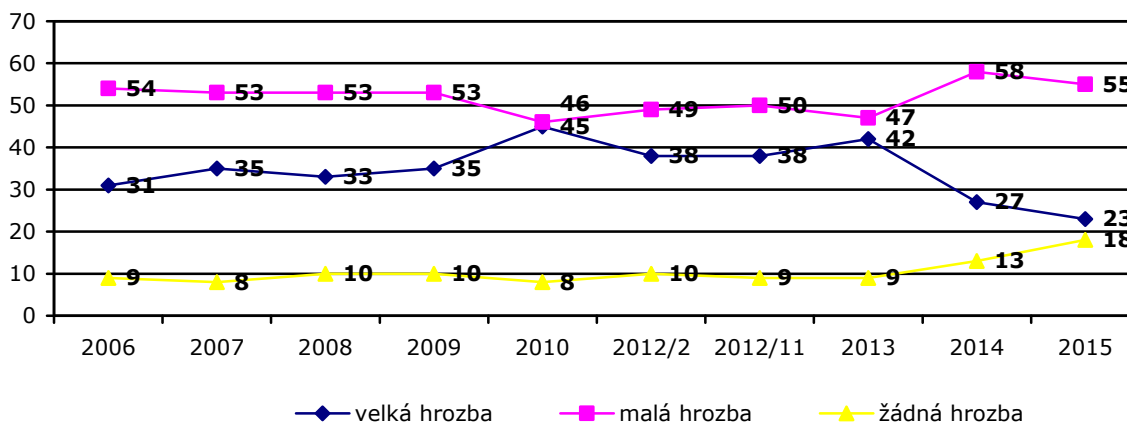
Graf 4d: Reálnost hrozby pro ČR – surovinová krize (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím”.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 4e: Reálnost hrozby pro ČR – přírodní katastrofy (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Zjišťování bezpečnostních rizik bylo letos stejně jako vloni rozšířeno o otevřenou otázku: „Domníváte se, že existuje nějaký stát, který představuje reálnou bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku?“, ve které bylo možné uvést tři odpovědi. V následující tabulce uvádíme země, které v součtu odpovědí dosáhly více než 5 % odpovědí a z důvodů srovnání i údaje za Severní Koreu a Ukrajinu, které v roce 2015 nedosáhly hranice 5 %.

Tabulka 1: Země, které pro ČR představují reálnou hrozbu (%)

Islámský stát	34,5%
Sýrie	20,2%
Rusko	17,0%
Irák	11,2%
Spojené státy	8,7%
muslimské země, arabské země, islám (obecně)	7,1%
Afghánistán	6,4%
Írán	6,3%
Turecko	6,0%
Ukrajina	3,4%
Palestina	2,9%
Německo	2,6%
Izrael	2,6%
Čína	2,1%
Pákistán	1,3%
Saúdská Arábie	1,0%
Korejská lidově demokratická republika	1,0%
jiná země ³	3,7%
jiná odpověď ⁴	4,8%
neexistuje takový stát	13,0%
neví	13,6%
BEZ ODPOVĚDI	130,6%
CELKEM	300,0%

Pozn.: Údaje představují procentní podíly uvedení příslušných odpovědí v rámci celého souboru, přičemž každý respondent mohl uvést až tři rozličné odpovědi, proto celkový součet činí 300 %.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

³ V odpovědích se objevilo ještě dalších 19 zemí, v tom Francie, Egypt a Libye alespoň čtyřikrát.

⁴ V této kategorii jsou zařazeny obecnější odpovědi, jež nebyly kódovány samostatně. Opakovaně se zde objevovaly „africké státy“, „Blízký východ“, „Východ“, „státy z nichž jsou teroristé/podporující terorismus“, „státy s jadernými zbraněmi“ a podobně.

Tabulka 2: Státy představující hrozbu pro bezpečnost ČR (%) – časové srovnání

	12/06	12/07	12/08	12/09	12/10	11/14	12/15
Ruská federace	10	16	17	14	11	28	17
Ukrajina	3	2	2	3	2	16	3
Irák	23	16	16	17	14	15	11
Írán	16	17	12	17	13	9	6
Afghánistán	10	8	14	11	17	9	6
Sýrie	1	0	0	0	0	6	20
USA	8	12	8	5	5	6	9
KLDR	10	3	3	6	11	5	1
Čína	7	7	8	9	7	3	2
Pákistán	3	3	6	4	4	3	1
Izrael	5	3	2	3	3	3	3
Palestina	4	2	1	1	3	2	3
Německo	2	3	1	2	3	1	3
Turecko	2	1	1	1	1	1	6
Islámský stát	-	-	-	-	-	4	35
Musl. země, islám	-	1	1	1	1	2	7
Takový stát neexistuje	21	23	28	28	28	21	13
Neví	24	23	25	26	25	20	14

Pozn.: Zaokrouhлено na celá čísla. Údaje vyjadřují, kolik procent respondentů označilo daný stát za ohrožení pro ČR. Respondenti mohli uvést až tři země, součet všech možností tak dává 300 %. Dopočet do 300 % ve sloupcích tvoří ostatní země a položky „bez odpovědi“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Letošní výsledky, které zachycují tabulky 1 a 2, jsou značně odlišné od loňských a potvrzují zjištění z předchozích otázek o hrozbách spojených s uprchlickou krizí a terorismem. Více jak polovina respondentů v prvním výběru uvedla země, které spadají do muslimského světa zachváceného nepokoji, ozbrojenými konflikty a terorem. Přitom 30 % jako vůbec první možnost uvedlo tzv. Islámský stát, což sice z formálního hlediska ne zcela odpovídá znění otázky (není to země), ale nepochybně je toto hnutí takto veřejností vnímáno. Výrazně se zvýšila frekvence Sýrie jako hrozby (celkově 3 krát, v první volbě dokonce 6 krát), což samozřejmě souvisí s konfliktem, který se na jejím území odehrává. Zřetelně se – opět patrně v souvislosti se Sýrií a Islámským státem – zvýšila frekvence Turecka jako bezpečnostní hrozby a častěji jsou obecně zmiňovány muslimské či arabské státy, islám a podobně. Jde o zásadní posun v hodnocení reálných hrozeb, který je navíc podpořen tím, že se o 8 procentních bodů snížil podíl těch, kteří tvrdí, že žádná hrozba neexistuje, a snížil se i podíl odpovědí „nevím“ (o 6 procentních bodů). Mezi zeměmi představujícími hrozbu sice zůstaly Rusko a Ukrajina, ale byly uvedeny ve významně nižším procentu odpovědí, než tomu bylo v roce 2014.

Podobně jako vloni jsme tiskovou zprávu rozšířili o otázku zjišťující očekávání do budoucna („Jakým způsobem pohlížíte do budoucna, pokud jde: a) o Vás a vaše blízké, b) o českou společnost, d) o Evropu, c) o budoucnost lidstva celkově?“)⁵, kterou jsme – v položce „společnost“ a „lidstvo“ – provázaly právě s hodnocením reálných hrozeb. Navíc jsme letos, vzhledem k diskusím okolo přílivu uprchlíků, doplnili položku d) o Evropu.

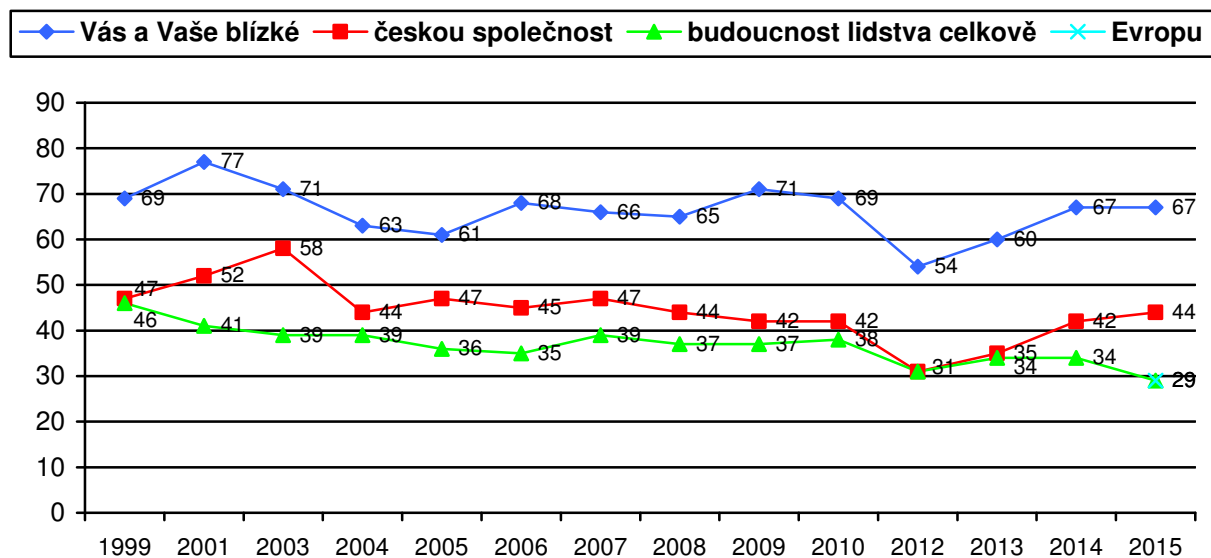
⁵ Odpovědi byly: rozhodně s optimismem, spíše s optimismem, spíše s pesimismem, rozhodně s pesimismem

Tabulka 3: Jak pohlížíte na budoucnost – míra optimismu/pesimismu (%)

	Rozhodně s optimismem	Spíše s optimismem	Spíše s pesimismem	Rozhodně s pesimismem	Neví
Vy a vaši blízcí	15	52	25	6	2
Česká společnost	5	39	43	10	3
Evropa	4	25	46	21	4
Lidstvo	5	24	44	20	7

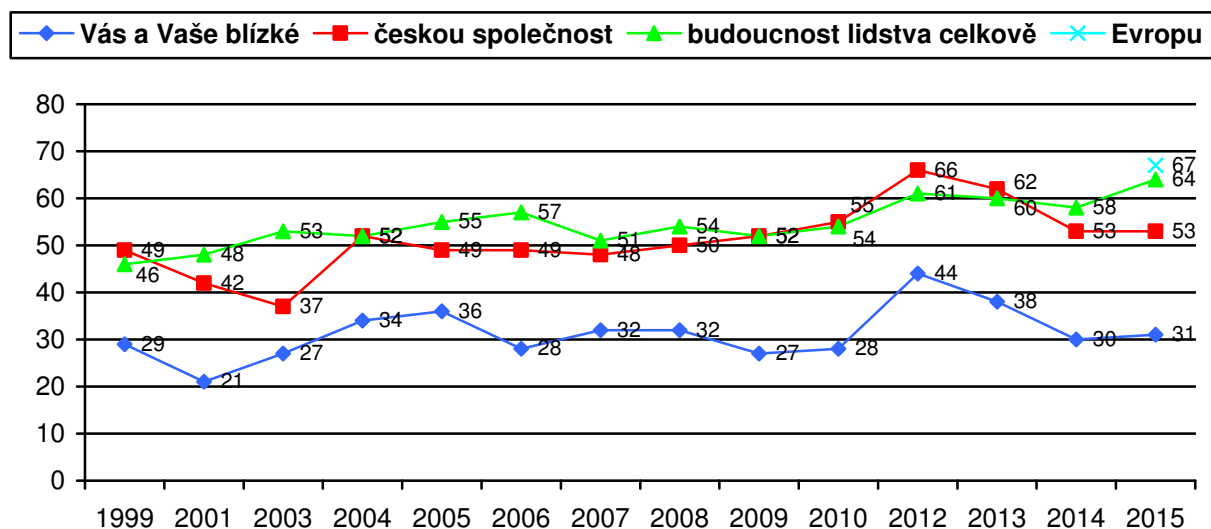
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 5a: Podíl optimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o... (časové srovnání v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 5b: Podíl pesimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o... (časové srovnání v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Při pohledu na vlastní budoucnost a budoucnost blízkých převažuje optimismus (dvě třetiny dotázaných), v pohledu na budoucnost Evropy a lidstva převažuje ve stejné míře pesimismus. V hodnocení výhledu české společnosti převažují pesimisté, ale rozdíl není tak výrazný. Oproti výsledkům z roku 2014 se rozložení odpovědí významně nezměnilo s výjimkou mírného zvýšení podílu negativních očekávání (o šest procentních bodů) v případě budoucnosti lidstva a pětibodového poklesu pozitivních očekávání v tomto směru. Nově zařazená položka zjišťující pohled na budoucnost Evropy má v podstatě shodné rozložení míry optimismu/pesimismu jako pohled na budoucnost lidstva.

Zajímalo nás, do jaké míry je optimismus a pesimismus v pohledu do budoucnosti české společnosti ovlivněn věkem a také životní úrovní (viz vybrané údaje v následující tabulce).

Tabulka 4: Jak pohlížíte na budoucnost české společnosti v závislosti na věku a životní úrovni (%)

	Rozhodně s optimismem	Spíše s optimismem	Spíše s pesimismem	Rozhodně s pesimismem
Věk 15-19	11	53	23	9
Věk 30-44	6	40	45	8
Věk 60+	4	28	51	13
Dobrá ŽÚ	24	56	16	2
Špatná ŽÚ	5	23	49	19

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podstatné je, že pohled nejmladší generace je v případě české společnosti více optimistický než generací starších – v každé následující desetileté kohortě ubývá zhruba pět procent optimistů (ze zhruba dvou třetin optimistů mezi mladou generací na třetinu mezi generací nejstarších respondentů). Významné také je, že lidé, kterým se daří dobře, vidí budoucnost české společnosti z čtyř pětín optimisticky.

Podobné výsledky byly zjištěny při analýze vlivu věku a životní úrovně na hodnocení vlastní budoucnosti.

Tabulka 5: Jak pohlížíte na budoucnost Evropy a na svou vlastní budoucnost v souvislosti s uprchlickou krizí (v %)

Uprchlíci jsou:	Budoucnost Evropy vidí			
	Rozhodně s optimismem	Spíše s optimismem	Spíše s pesimismem	Rozhodně s pesimismem
Velká hrozba	2	19	48	27
Malá hrozba	8	37	42	10
Žádná hrozba	22	49	22	5
Uprchlíci jsou:	Vlastní budoucnost vidí			
	Rozhodně s optimismem	Spíše s optimismem	Spíše s pesimismem	Rozhodně s pesimismem
Velká hrozba	11	48	30	8
Malá hrozba	23	59	15	0
Žádná hrozba	29	54	16	0

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Dále nás zajímalo, zda vnímání hrozeb ovlivňuje pohled na budoucnost. U většiny položek jsme zjistili, že míra hrozeb ovlivňuje jak pohled na budoucnost

české společnosti, tak Evropy či lidstva. Jako nejvýznamnější se prokázala vazba mezi hrozbami spojenými s uprchlíky a budoucností Evropy (viz tabulku 5). Stojí za pozornost, že se názor na hrozbu ze strany uprchlíků promítá i do pohledu na vlastní budoucnost.